

GLOSARI

ISTILAH	DEFINISI
Adaptasi	Adaptasi merangkumi tindakan yang membantu komuniti dan ekosistem untuk menghadapi perubahan iklim yang nyata dan dijangka berlaku. Contohnya seperti perubahan cuaca, kenaikan paras laut dan bencana alam seperti kemarau dan banjir.
Aset ekologi	Sumber-sumber ekologi yang terdiri daripada pelbagai ekosistem daratan, pesisir pantai dan marin yang menyimpan khazanah biodiversiti serta memainkan pelbagai peranan dalam penyediaan perkhidmatan ekosistem, termasuk penampakan terhadap perubahan iklim dan bencana alam.
Bandar berkarbon rendah	Bandar yang mengamalkan prinsip-prinsip pembangunan mampan dan memastikan keperluan pembangunan untuk semua golongan masyarakat dipenuhi. Bandar ini turut memberikan sumbangan dan menunjukkan kesungguhan di peringkat global di dalam menstabilkan pengeluaran CO ² dan lain-lain gas rumah hijau yang mengakibatkan perubahan iklim, melalui tindakan mengurangkan pencemaran global. Bandar ini juga berupaya membuktikan keupayaan yang tinggi dalam penggunaan tenaga yang efisien dan sumber tenaga yang rendah serta dalam penghasilan teknologi.
Biodiversiti	Konvensyen Kepelbagaian Biologi mentakrifkan biodiversiti sebagai kepelbagaian organisma hidup daripada pelbagai sumber yang meliputi antaranya ekosistem darat, laut dan akuatik serta kompleks ekologi yang menjadi sebahagian daripadanya termasuk kepelbagaian spesies, antara spesies dan ekosistem.
<i>Brownfield</i>	Kawasan <i>brownfield</i> adalah kawasan yang telah dibangunkan tetapi ditinggalkan atau terbiar atau mempunyai struktur pembangunan yang usang atau kawasan pembangunan yang tidak siap sepenuhnya dan terbengkalai. Kawasan ini mungkin tercemar atau tidak tercemar. Istilah <i>brownfield</i> juga meliputi bangunan yang telah lama terbengkalai atau bangunan yang telah siap tetapi tidak terjual. Tafsiran ini juga merujuk kepada projek-projek terbengkalai yang tidak siap dalam tempoh pelaksanaan pembangunan melebihi 10 tahun.
<i>Cohort Survival Model</i>	Kaedah ramalan untuk menentukan unjuran penduduk masa hadapan di mana penduduk dikemas kini berdasarkan bilangan kelahiran, kematian dan migrasi penduduk.
<i>Crime Prevention Through Environmental Design</i> (CPTED)	Reka bentuk persekitaran fizikal terperinci secara efektif boleh mempengaruhi perlakuan manusia dari melakukan kesalahan serta mengurangkan perasaan takut berlakunya jenayah dan insiden jenayah di samping meningkatkan kualiti persekitaran dan kehidupan.

ISTILAH	DEFINISI
Dasar Langit Terbuka	Perjanjian perkhidmatan udara dua hala berdasarkan Dasar Langit Terbuka atau <i>Open Skies Policy</i> membenarkan syarikat penerbangan Malaysia dan Negara-negara asing mengadakan penerbangan tanpa sekatan dari segi kekerapan perkhidmatan, kapasiti penerbangan, jenis pesawat, laluan serta bilangan syarikat penerbangan yang dibenarkan di antara Malaysia dan negara tersebut.
E-Dagang	Sebarang transaksi perdagangan yang dijalankan menerusi rangkaian elektronik, termasuk aktiviti pemberian maklumat, promosi, pemasaran, pembekalan atau penghantaran barangan atau perkhidmatan, meskipun pembayaran dan penghantaran berkaitan transaksi ini mungkin dijalankan di luar talian.
Ekopelancongan	Perjalanan yang bertanggungjawab terhadap persekitaran ke kawasan semula jadi yang tidak terganggu dengan tujuan untuk menikmati dan menghayati alam semula jadi (bersama dengan ciri-ciri kebudayaan yang lain). Ianya mempromosikan pemuliharaan dengan impak pelancongan yang rendah dan memberi manfaat kepada penduduk tempatan yang terlibat secara aktif dalam mana-mana aktiviti sosioekonomi.
Golongan B40	Kumpulan isi rumah berpendapatan 40% terendah daripada taburan pendapatan keseluruhan. Isi rumah yang mempunyai pendapatan bulanan kurang daripada RM3,050 sebulan.
Golongan M40	Kumpulan isi rumah berpendapatan 40% pertengahan daripada taburan pendapatan keseluruhan. Isi rumah yang mempunyai pendapatan bulanan antara RM3,860 hingga RM8,320 sebulan.
Golongan mudah terjejas	Isi rumah berpendapatan antara paras garis kemiskinan (PGK) dan 2.5 kali PGK. Berdasarkan penetapan pemerintah pusat mengenai PGK sebanyak RM800, maka isi rumah mudah terjejas merujuk kepada isi rumah berpendapatan antara RM800 dan RM2000
<i>Greenfield</i>	Kawasan / tanah yang merangkumi habitat / kawasan hutan dan tanah pertanian produktif yang tidak dibangunkan. Ini termasuklah lingkaran hijau di kawasan bandar.
Hutan tadahan air	Hutan yang berfungsi sebagai sebagai kawasan tadahan air hujan dengan menyerap air hujan dan mengalirkan ke dalam anak sungai. Ia juga bertindak sebagai penuras yang menapis air hujan bagi memastikan air bersih dan jernih mengalir ke kawasan tadahan.
Industri kreatif	Industri-industri yang melibatkan kreativiti individu, keterampilan, dan bakat yang mempunyai potensi menjana kekayaan serta penciptaan peluang pekerjaan melalui penggalakan dan eksploitasi harta intelek.

ISTILAH	DEFINISI
Inklusif	Inklusif bermaksud meliputi kesemua golongan dan lapisan masyarakat di kalangan warga negara, sama ada dari segi jantina, etnik, status sosioekonomi, umur, pendidikan, agama, dan ruang.
Intermodalism	Pergerakan pengangkutan barangan di bawah bebas kontrak dari asal ke destinasi dengan beberapa mod pengangkutan atau pembekal pengangkutan yang lain. Pergerakan ini mempunyai beberapa mod pengangkutan dalam satu perjalanan.
Jejak audit (<i>audit trail</i>)	Merupakan rekod terperinci data perakaunan yang boleh dikesan kepada sumber.
Kawasan pengurusan khas	Kawasan-kawasan di banjaran utama di mana pembangunan aktiviti pertanian dan bandar yang berkaitan berkemungkinan dibenarkan. Merupakan kawasan yang wujudnya tumpuan petempatan manusia dan mempunyai perkhidmatan infrastruktur dan kemudahan asas.
Kawasan perlindungan (<i>protected area</i>)	IUCN menyatakan bahawa Kawasan Perlindungan adalah sesuatu tanah dan laut yang didedikasikan untuk perlindungan dan pemeliharaan kepelbagaian diversiti, dan sumber semula jadi dan kebudayaan yang berkenaan, serta diuruskan secara menyeluruh. Istilah Kawasan Perlindungan dirujuk kepada kawasan tanah tinggi, kawasan air tawar dan kawasan laut.
Kawasan tadahan	Kawasan di mana air hujan mengalir ke dalam satu kawasan badan air seperti sungai, empangan, tanah lembap atau laut. Terdiri daripada dua (2) jenis iaitu kawasan tadahan empangan dan kawasan takat pengambilan air yang berkemungkinan terletak di sepanjang sungai jauh ke hilir empangan.
Kemajiran mineral	Sejumlah mineral yang tidak lagi boleh dikeluarkan akibat kekangan pembangunan fizikal sedia ada di atas deposit mineral tersebut
Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK)	Jumlah nilai barangan dan perkhidmatan yang dikeluarkan dalam tempoh tertentu selepas ditolak kos barang dan perkhidmatan yang digunakan dalam proses pengeluaran. Nilai ini merupakan nilai sebelum ditolak nilai peruntukan bagi modal tetap; iaitu jumlah nilai ditambah pada harga pengeluar bagi pengeluar residen ditambah dengan duti import. KDNK ini juga bersamaan dengan perbelanjaan ke atas KDNK (pada harga pembeli) iaitu jumlah bagi semua komponen perbelanjaan akhir ke atas barangan dan perkhidmatan tolak dengan import barangan dan perkhidmatan.
Konurbasi	Kawasan pertumbuhan perbandaran ekonomik yang merangkumi bandar raya, bandar-bandar utama dan juga kawasan perbandaran yang bercantum secara fizikal, mempunyai hubungan ekonomi dan mengalami pertumbuhan penduduk bagi membentuk satu kawasan tepu bina yang membangun secara berterusan.

ISTILAH	DEFINISI
Koridor & hab pembangunan transit nasional (cadangan)	Koridor merujuk kepada koridor sepanjang jaringan cadangan rel nasional iaitu HSR, KTM dan ETS antara bandar Semenanjung Malaysia. Hab merujuk kepada bandar-bandar dengan stesen utama sepanjang jaringan rel tersebut di atas, di mana bandar-bandar ini berpotensi menjadi hab pembangunan berorientasikan transit.
Koridor & hab pembangunan transit nasional (sedia ada)	Koridor merujuk kepada koridor sepanjang jaringan rel nasional sedia ada iaitu KTM dan ETS antara bandar Semenanjung Malaysia. Hab merujuk kepada bandar-bandar dengan stesen utama sepanjang jaringan rel sedia ada tersebut di atas, di mana bandar-bandar ini berpotensi menjadi hab pembangunan berorientasikan transit.
Koridor & hab pembangunan transit negeri	Koridor merujuk kepada koridor sepanjang jaringan rel sedia ada atau cadangan peringkat negeri yang tidak merentas sempadan negeri sama ada LRT, monorel atau BRT. Koridor cadangan boleh dikenal pasti oleh pihak negeri jika terdapat pelan induk pengangkutan awam negeri masing-masing. Hab merujuk kepada bandar-bandar dengan stesen utama sepanjang jaringan transit tersebut di atas, di mana bandar-bandar ini berpotensi menjadi hab pembangunan berorientasikan transit.
Koridor Landskap/ Ekologi / Marin	Koridor yang menghubungkan pelbagai habitat atau ekosistem (termasuk ekosistem marin) pada peringkat landskap bagi membenarkan pergerakan haiwan.
<i>Land-bridging</i>	Merujuk kepada perkhidmatan kereta api kontena yang diangkut ke pelabuhan.
Lembangan sungai	Kawasan dari mana semua air larian permukaan mengalir melalui jaringan anak-anak sungai, sungai-sungai utama dan kemungkinan tasik dan berakhir ke laut melalui satu kuala, muara atau delta (Terjemahan dari <i>EU Water Framework Directive 2000</i>).
Levi infrastruktur	Caj yang dikenakan kepada pihak pemaju bagi tujuan membangunkan infrastruktur yang baru dan komprehensif di kawasan pembangunan baru.
Malaysia My Second Home	Program yang digalakkan Kerajaan Malaysia untuk membenarkan warga asing yang memenuhi kriteria tertentu untuk tinggal di Malaysia seberapa lama yang boleh pada pelbagai kemasukan pas lawatan sosial.
<i>Malaysian Good Agriculture Practices (MyGap)</i>	Penjenamaan semula Skim Amalan Ladang Baik Malaysia (SALM), Skim Amalan Ladang Ternakan (SALT) dan Skim Pensijilan Ladang Akuakultur Malaysia (SPLAM).
Matlamat Pembangunan Mampan (<i>Sustainable Development Goals- SDGs</i>)	Merupakan agenda untuk menghasilkan pelan tindakan yang merealisasikan hak asasi manusia, kesaksamaan jantina serta memperkasakan wanita dan kanak-kanak. Matlamat adalah bersepadu dan mengimbangi tiga dimensi pembangunan mampan termasuklah ekonomi, sosial dan alam sekitar.

ISTILAH	DEFINISI
Mitigasi	Mitigasi adalah langkah-langkah untuk mengurangkan pelepasan gas rumah kaca yang merupakan salah satu punca pemanasan global serta memperkayakan pengumpulan karbon untuk mengurangkan impak perubahan iklim.
Modal insan	Manusia dilihat sebagai modal yang dinamakan 'modal insan' dan merupakan aset tenaga yang sungguh penting dan bermakna kepada kegiatan ekonomi pembangunan negara.
Modal sosial (<i>social capital</i>)	Merupakan pautan, nilai-nilai bersama dan persefahaman dalam komuniti yang membolehkan individu dan kumpulan saling mempercayai dan bekerjasama untuk kepentingan dan manfaat bersama.
Multimodalism	Pergerakan pengangkutan barangan di bawah satu kontrak dari asal ke destinasi dengan beberapa mod pengangkutan atau pembekal pengangkutan yang lain. Pergerakan ini mempunyai satu pengangkut dalam satu perjalanan.
Nisbah pekerja berpengetahuan	Jumlah pekerja yang berpendidikan tinggi (kelulusan Tertiar/ Ijazah/ Berkemahiran dan berkaitan) dibahagi dengan jumlah penduduk yang berpendidikan.
Pekerja berpengetahuan	Ia merupakan pengetahuan pekerja yang diperoleh sama ada secara formal atau tidak. Perbezaannya adalah tentang kefahaman, pengetahuan, informasi, kerja dan cara kerja. Informasi hanya akan menjadi pengetahuan apabila seseorang boleh menggunakannya untuk menambah atau menghasilkan nilai untuk kerjanya atau organisasi. Pekerja berpengetahuan ini adalah mereka yang menyatukan, menganalisis, menambah nilai dan berhubungan dengan informasi untuk meningkatkan mutu pembuatan keputusan dalam produktif yang dinamik.
Pelancong	Pelawat sementara yang menetap sekurang-kurangnya satu (1) malam dan tidak melebihi tempoh setahun di negara yang dilawati, dengan tujuan lawatan untuk rekreasi, perniagaan, menziarahi rakan dan sanak saudara atau menghadiri persidangan dan mesyuarat, selain daripada aktiviti berbayar dari dalam negara yang dilawati tersebut.
Pembangunan Berorientasikan Transit (<i>Transit Oriented Development- TOD</i>)	TOD adalah merupakan kawasan kediaman dan komersil bercampur direka untuk memaksimumkan akses kepada pengangkutan awam dan sering menggabungkan ciri-ciri untuk menggalakkan penumpang-penumpang transit.
Pembangunan bercampur	Suatu pembangunan yang mengandungi pelbagai jenis pembangunan seperti kediaman, perniagaan dan perindustrian.
Pembangunan infill	Pembangunan atau pembangunan semula yang dijalankan ke atas tanah kosong atau tapak yang telah dibangunkan yang terletak di dalam kawasan tepu bina dan kawasan yang sedang dibangunkan.

ISTILAH	DEFINISI
Pembangunan mampan	Pembangunan yang membolehkan generasi semasa memenuhi keperluannya tanpa mengkompromikan kemampuan generasi mendatang memenuhi keperluan mereka.
Pemetaan budaya	Pendekatan sistematik untuk merakamkan dan menyampaikan maklumat yang memberikan gambaran menyeluruh mengenai karakter budaya (<i>tangible / intangible</i>) serta kepentingan sesuatu tempat yang berkaitan dengan penduduk, kawasan dan alam sekitar.
Pendapatan Kasar Negara (<i>Gross National Income- GNI</i>)	Pendapatan Kasar Negara merujuk pada jumlah barang dan perkhidmatan yang dihasilkan dalam negara, ditambah pendapatan diterima daripada negara lain, tolak pembayaran kepada negara lain. Pendapatan Kasar Negara boleh juga diperolehi daripada KDNK dengan menambah pendapatan faktor bersih dari luar negara.
Pendidikan dan latihan teknikal dan vokasional (<i>Technical and Vocational Education and Training- TVET</i>)	Pengalaman dari pembelajaran yang berkait rapat dengan bidang pekerjaan, TVET mungkin digunakan dalam pelbagai konteks pembelajaran termasuk melalui institusi pendidikan dan tempat kerja.
Penduduk menua	Penduduk berumur 60 tahun dan lebih mencapai tujuh peratus (7%) daripada jumlah penduduk.
Perbandaran	Satu proses perubahan serta penerapan ciri-ciri bandar terhadap sesebuah kawasan dan proses ini akan melibatkan penghijrahan masuk penduduk luar bandar, perubahan aktiviti ekonomi, perkembangan kawasan bandar, pertambahan penyediaan kemudahan perbandaran, perubahan sosial, nilai dan sifat masyarakat tradisional kepada masyarakat moden serta perubahan guna tanah keseluruhannya.
Perumahan mampu milik	Perumahan mampu milik meliputi perumahan kos rendah, kos sederhana rendah dan kos sederhana dengan harga jualan di antara RM42,000 sehingga RM150,000 setiap unit untuk memenuhi keperluan golongan berpendapatan rendah dan sederhana yang mempunyai pendapatan isi rumah di antara RM1,500–RM4,000 setiap bulan.
Pindah hak pembangunan	Program yang memberi insentif yang membolehkan pemilik tanah untuk menjual hak pembangunan kepada pemaju atau lain-lain pihak berkepentingan yang kemudiannya boleh menggunakan hak tersebut untuk meningkatkan densiti pembangunan di lokasi lain yang telah ditetapkan.
Produk pelancongan	Merujuk kepada sesuatu yang mempunyai daya tarikan, yang berkemampuan untuk menarik pelancong untuk melawat dan meninjau. Contoh produk pelancongan adalah eko pelancongan, pelancongan sukan dan pelancongan pendidikan.

ISTILAH	DEFINISI
Pusat agropolitan	Pusat petempatan desa yang berpotensi untuk memperkembangkan kegiatan pembangunan pertanian dengan rantaian nilai yang lebih tinggi.
Pusat <i>fulfilment</i>	Sebuah pusat yang menawarkan perkhidmatan pergudangan, pemprosesan pesanan dan penghantaran menyediakan platform bagi penyumberan luar perkhidmatan kepada peruncit dalam talian.
Pusat katalis	Pusat katalis adalah terdiri daripada bandar sederhana dan kecil yang mempunyai lokasi yang strategik bagi memandu pertumbuhan perbandaran kawasan sekitarnya dan berpotensi menjadi hab yang mempunyai fungsi yang khusus.
Pusat observatori (<i>urban observatory</i>)	Satu pusat data, rujukan, pemantauan dan pelaporan nasional yang memantau tahap kesejahteraan dan kemampuan bandar-bandar melalui aspek sosial, perbandaran, ekonomi dan alam sekitar.
Pusat Transformasi Bandar (UTC- <i>Urban Transformation Centre</i>)	Pusat Transformasi Bandar (UTC) menyediakan pelbagai perkhidmatan utama Kerajaan dan sektor Swasta yang ditempatkan di dalam satu pusat atau bangunan. UTC juga akan berperanan sebagai pusat setempat bagi aktiviti belia, NGO serta komuniti usahawan. Kementerian Kewangan telah dilantik sebagai peneraju utama UTC di seluruh negara.
Pusat Transformasi Luar Bandar (RTC- <i>Rural Transformation Centre</i>)	RTC merupakan satu pusat yang menjadi nukleus kepada pelaksanaan pelbagai inisiatif dan program oleh pelbagai Kementerian secara kerjasama bagi tujuan pembangunan penduduk luar bandar dalam lingkungan 100km dari RTC.
Rebakan bandar	Perkembangan bandar secara mendatar yang tidak menentu atau tidak terkawal atau terkeluar dari sempadan perbandaran.
Rizab sungai	Suatu jalur tanah yang bersebelahan kedua-dua tebing sungai yang diwartakan di bawah Seksyen 62 Kanun Tanah Negara.
RORO	RORO adalah ringkasan bagi <i>Roll On/ Roll Off</i> ; Kapal RO-RO ialah sejenis feri yang membawa kargo beroda seperti kereta, motosikal atau lain-lain kenderaan.
Tanah lembap	Merupakan kawasan yang mempunyai tanah-tanah yang mengandungi air secara kekal atau bermusim. Konvensyen RAMSAR memberi definisi yang lebih luas untuk meliputi pelbagai jenis tanah lembap. Ini termasuk tanah gambut, estuari, kawasan berhampiran pesisiran pantai, terumbu karang dan tapak buatan manusia seperti kolam ikan, sawah padi, empangan dan kawasan garam. Terdapat pelbagai ekosistem tanah bencah di Malaysia, di mana ekosistem yang sangat terancam adalah hutan paya air tawar, hutan gelam dan padang rumput laut.

ISTILAH	DEFINISI
Tanah tinggi	<p>Kajian Pembangunan Mampan bagi Kawasan Tanah Tinggi di Semenanjung Malaysia (UPE, 2002) menerima pakai klasifikasi tanah tinggi berikut:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tanah rendah : < 150 meter • Kawasan bukit : 150–300 meter • Kawasan Pergunungan : > 1,000 meter
Tepu bina	<p>Kawasan di mana guna tanah utamanya adalah guna tanah perbandaran yang terdiri daripada perumahan, perdagangan, industri, institusi dan kemudahan infrastruktur yang lain.</p>
Warga belia	<p>Individu yang berumur di antara 15 tahun dan sebelum mencapai umur 30 tahun.</p>
Warga emas	<p>Individu yang berumur 60 tahun dan ke atas.</p>
Wilayah	<p>Wilayah bermaksud sesuatu kawasan yang menjangkau dua (2) atau lebih kawasan pentadbiran. Menurut Akta Perancangan Bandar dan Desa, Akta 172, wilayah terdiri dari dua (2) negeri atau lebih.</p>
Zon Pembangunan Persisiran Pantai	<p>Kawasan persisiran pantai di mana pembangunan terkawal dibenarkan sekiranya perlu iaitu untuk kegunaan infrastruktur (pelabuhan, terminal dan jeti), pemecah ombak (<i>breakwater</i>) dan pembangunan '<i>waterfront</i>'. Pembangunan di kawasan ini perlu mendapat kelulusan EIA dan memenuhi kriteria-kriteria selamat, terpelihara, produktif dan bebas cemar dan mempunyai gangguan minima terhadap aset pantai.</p>
Zon penampakan	<p>Zon penampakan lazimnya dalam bentuk kawasan hijau, yang memisahkan dua aktiviti guna tanah yang tidak melengkapinya contohnya kawasan perumahan dan perindustrian.</p>
Zon Perlindungan Persisiran Pantai	<p>Kawasan persisiran pantai di mana sebarang pembangunan tidak dibenarkan atas sebab pemuliharaan komponen-komponen ekologi berkepentingan seperti kawasan taman laut, kawasan pendaratan penyu, kawasan berkepentingan burung, kawasan rumput laut, kawasan pelancongan dan kawasan yang mempunyai risiko bencana.</p>
Zon Promosi Pembangunan (ZPP)	<p>Kawasan aglomerasi bandar yang mempunyai hubung kait ekonomi yang berpotensi untuk bertumbuh dengan pesat. Kawasan ini akan digalakkan untuk pembangunan dan pertumbuhan penduduk.</p>
Zon recaj	<p>Zon recaj merupakan suatu kawasan tanah di mana air boleh mengalir ke dalam lapisan akuifer dengan mudahnya, justeru menambah lagi kuantiti akuifer tersebut.</p>